

Keresztény

KERESZTÉNY MAGVETŐ

LI. évfolyam.

Január—Február.

1. füzet.

A második félszáz év küszöbén.

A Keresztény Magvető Isten segédelmével s olvasóink és jó barátaink támogatásával ezzel a füzettel a második félszázad küszöbére lép. A múlt év utolsó füzete visszapillantott az elmúlt félévszázadra. Sok felemelő mozzanat mellett nem kerülték el a figyelmét azok a hiányok sem, melyeket talán mi magunk érzünk legnyomasztóbban. Mégis az elvégzett munka megnyugtató tudata csendült felénk abból a megállapításából, hogy a szabadelvű vallásos mozgalmak mérsékelten emelkedő hullámvonala rajzolja le azt a pályát, melyet folyóiratunk a hosszú idő alatt megfutott. S megvan az a megnyugvásunk is, hogy becsületes törekvéssel és önzetlen munkával igyekeztünk azt a célt szolgálni, melynek munkálására folyóiratunk írói körének bizalmasan elhívott. Ennek kijelentése után a múltira nézve nem igen van egyéb teendőnk, mint hála-köszönetet mondanunk mindazoknak, akik munkánkban szellemileg, erkölcsileg vagy anyagilag támogattak.

A jövőre nézve ugyanazt a becsületes törekvést és önzetlen munkásságot ígérjük. De viszont kérésünk is van olvasóinkhoz. Régi barátaink híven kitartanak mellettünk. De szeretnők, ha a fiatalabb nemzedék sűrűbb sorokban csatlakozna folyóiratunk mellé. Nem magunkért, hanem azért az ügyért, melynek szolgálatába csekély erőnket, de legjobb akaratumkat és törekvésünket állítottuk. Ez az ügy egyházunk egyetemes közérdeke. Mert ha van az unitárius névnek szerte e hazában csenngése s a név által képviselt gondolatnak értéke, bizonyosak vagyunk benne, hogy ebben folyóiratunknak nem csekély része van.

Programmunk marad a régi. Nincs azon mit változtatnunk. Csak azt óhajtanók, ha e program kéréseit a haladó idő szelleme és fokozottabb igényei szerint

gazdagabb, értékesebb tartalommal tölthetnők meg. És volna erre kedvezőbb kor, mint éppen a mai? Hiszen a világtörténelemnek egyik legmegrázóbb korszakát éljük. Ez a nagy fergeteg, ez az istenítélet alapos rendezést és felforgatást hozott és fog hozni az értékek közé. Sok erkölcsi értéket, amit a világ legjobbjai és legnemesebb szellemei eddig is állandóknak tartottak, még ragyogóbb fényben revelált. Viszont sok mást, amit elpuhult s minden nemesebb törekvésről megfeledkezett életünk nélkülözhetetlen feltételének tartottunk, a maguk semmiségében és értéktelenségében mutatott be. Sok gondolkodási irány, amely már-már bevette magát közéletünkbe, ferdének, sőt kárhóznak tűnt ki. Viszont mások, melyekre eddig rövidlátó egyoldalúságunkban ügyet sem vettünk, életet teremtő és erőt nevelő értékes tényezőkként bukkantak fel.

És kitűnt, a háború rengeteg véráldozattal megszerzett tapasztalatai megmutatták, hogy nevelési elveinket és rendszerünket is revízió alá kell vennünk. Nem gyökeres átalakításokra és mértéktelen lépésű reformokra gondolunk. Mert pl. köznevelésünk erkölcsi célját és a hazafias érzés kultuszát a háború mindenek felett fényesen igazolta. De úgy gondoljuk, hogy a célhoz vezető eszközök megválasztásában bizonyos rendezést, rangsorozást kell majd a háború tapasztalatai alapján végeznünk. E munkában, amely lényegében egy megfontolt és higgadt értékelés lesz, ki fog tűnni, hogy eddig elsőrendűeknek tartott eszközök jelentőségükben veszíteni fognak s Hamupipőke szerepére kárhóznak tanulóink jelentőségüknek megfelelő helyre fognak előlépni. Világnézetek fognak megingani és új világnézetek felélmelkedni.

De ne menjünk e várható változások fejtegetésében igen messzire. Azt mindenesetre szeretnők, ha folyóiratunk e fejlődésekkel terhes korszak küszöbén abba a helyzetbe juthatna, hogy e nagy átértékelés folyamát állandóan figyelemmel kísérhetné, ha rajta tarthatná figyelő kezét és szemét e lelkeket átformáló metamorfozis szivverésén s az idők szellemét és változását meglátó, meg-

értő és megértető tolmácsolója lehetne a fejlődés mérföldes lépéseinek.

És ha olvasóink ilyen kívánalmakkal állnának elő, lehetetlen volna részünkről az igények jogosultságát el nem ismerni. Felmerülhetett sok olvasónk lelkében az a gondolat is, miért nem jelenik meg folyóiratunk havonként. Így talán több elevenséget lehetne beleönteni, erővel teljesebb kapcsolatba hozni a lüktető élettel. Megvalljuk, magunknak is sokszor eszünkbe jutott ez a gondolat és sokszor töprengtünk megvalósítása lehetőségein. Még sem mertünk bele menni megvalósításába anyagi és szellemi okok meggondolása után. Előfizetőink gárdája még nem elég nagy és erős arra, hogy a saját maga forrásaira utalt folyóiratunk e terv megvalósításával járó tekintélyes költségemelkedést megbirhatná. Nem, különösen most, mikor a papíros és nyomdai munkaerő folyton fokozódó drágulása miatt a költségek már-már elviselhetetlenekké nőnek.

Másfelől az a gondolat is visszatartott, hogy a havonként való megjelentetés által az a színvonal, melyet folyóiratunk kiküzdött s amelyet ezután is nemcsak megtartani, hanem a lehetőség szerint emelni is akarna, esetleg súlyedni fog.

Minden feivetődő jogos igény fontolgatása csak oda vezet vissza, hogy megvalósításuk nem egyedül tőlünk és a munkatársaktól, hanem előfizetőinktől is függ, akik céljaink munkálására az anyagi eszközöket nyújtják. Bennünk a jó akarat nem hiányzik. Ami csekély erőnktől telik, azt szívesen áldozzuk egyházunk e közügyének szolgálatára. Ámde meg vagyunk győződve, hogy minden gondolatunk megvalósításának nélkülözhetetlen feltétele lapunk és olvasói között az a bensőséges, meleg és bizalmas viszony, melyet nem a kicserélt értékek, hanem a közösen szolgált közös cél áldozó szeretete s az ahhoz való ragaszkodás és hűséges kitartás forró érzése szentel meg.

Azért bizalommal fordulunk egyházi és iskolai ügyeink iránt érdeklődő papi és világi vezetőinkhez, lapunk régi és új híveihez és barátaihoz, jöjjenek segítségünkre

szellemi és anyagi támogatásukkal, hogy napjaink fokozottabb igényeit is kielégíthessük. Terjesszék folyóiratunkat ismerőseik körében azzal a tudattal, hogy ezzel fejlődését, színvonala emelkedését mozdítják elő s egyháznak egyetemes közérdekét szolgálják.

Ezzel a kéréssel kezdjük a második félszáz esztendő t buzgón fohászkodunk az Istenhez, áldja meg mindnyájunknak közös célra irányuló önzetlen munkásságát, hozza el nemzetünkre dicsőséges küzdelmünk után a várt békét, egy nagyobb, hatalmasabb, gazdagabb és boldogabb Magyarországra a szebb jövőndőt.

Dr. Gál Kelemen.

A kultura és a háború.

Györfi István.

Beszélhetnék-e más tárgyról, írhatnék-e, olvashatnék-e más tételről, ha még oly érdekes és vonzó lenne is az, mint a háborúról? Erős akarattal, nagy elhatározással szokott munkánkba mélyedünk, el szeretnénk rejtőzni a gondolatvilág rejtély-szövevényeibe, érzéseinket vágyunk beletompítani a megszokottság unalmába s minden erőmegfeszítésünk hiábavalónak látszik. Az intellektuális világ elvont tételei mind a valóságot mutatják, tagadják vagy igazolják s mit röviddel ezelőtt csak megszokásból tettünk, ma lelkesedő hévvel egy változott nézőpont varázslatos újságától ösztönözve végezzük: *kötelességeinket*, mert háború van. Gondolhatnánk-e egyéni érdekeinkre, foghatnánk-e új feladatok munkálásához, tehetnénk-e bármit is, ha mindjárt általános érdekek fűződnek is valószínűsítéséhez, ha az nem háborúnkkal van szerves kapcsolatban? A háborúban, a háborúnak élünk s minden gondolatunkat, minden tettünket szeretjük beleegyeztetni a változott életviszonyokba. Mire eddig nem minden elhatározásunknál gondoltunk, most soha nem mulasztjuk el feltenni magunkban a kérdést: »vajjon érdemes-e«, vizsgálhatjuk-e azzal a kitűzött nagy cél valószínűsítését, mely már nem egyesek, mindnyájunk feladata? Az élet kioltására felállított hadigépek, az ölésre emelt fegyverek, a könyvekben úszó, szomorú szemek kérlelhetetlenül adják eléink a nagy problémát: vajjon jó irányba vezet-e életünk? A kétségbeesésben, a reménytelenségben kimerült gyászolók csüggetegen kérdezik: érdemes-e az élet annyi szenvedésre? Munkáljunk-e, küzdjünk-e tovább, miért? Miért? Az élet halállal fizet s a halálnak bizonytalan reménytelenség a jutalma. Az egyéni vesztes fájdalomnak